

Sygn. akt III AUa 497/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Gawda (spr.)
Sędziowie:	SA Elżbieta Czaja SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz
Protokolant: protokolant sądowy Kinga Panasiuk-Garbacz	

po rozpoznaniu w dniu 19 grudnia 2017 r. w Lublinie

sprawy M. F.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Zamościu

z dnia 28 marca 2017 r. sygn. akt IV U 664/16

oddala apelację.

Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Elżbieta Gawda Elżbieta Czaja

III AUa 497/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 marca 2017 r. Sąd Okręgowy w Zamościu zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. i ustalił M. F. prawo do emerytury od dnia 25 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach prawnych:

Wnioskodawca M. F., ur. (...), w dniu 21 kwietnia 2016 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wniosek

o przyznanie prawa do emerytury. Wnioskodawca nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Na dzień 1 stycznia 1999 r., w ocenie pozwanego, wnioskodawca udowodnił 24 lata 11 miesięcy i 1 dzień okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 23 lata 2 miesiące i 27 dni wykonywania pracy w szczególnych warunkach w Przedsiębiorstwie (...) w L. od 2 maja 1975 r. do 31 grudnia 1998 r. przy naprawie pomp wtryskowych, wtryskiwaczy i gaźników do silników spalinowych – wymienione w wykazie A dziale XIV poz. 14 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – fakty bezsporne (Dz.U. Nr 8 poz.43).

Sporny w niniejszej sprawie pozostawał ogólny 25 letni staż ubezpieczeniowy wnioskodawcy.

M. F., po ukończeniu szkoły podstawowej nie kontynuował nauki tylko pracował w gospodarstwie rolnym ojca. Organ rentowy do ogólnego stażu uwzględnił okres pracy wnioskodawcy od 25 kwietnia 1972 r. do 11 września 1972 r. w gospodarstwie rolnym o powierzchni 7,73 ha położonym w R. i K., należącym do ojca B. F.. Matka wnioskodawcy zmarła w 1958 r., gdy skarżący miał 2 lata. Wnioskodawca po dniu 11 września 1972 r. nadal wykonywał wszystkie prace polowe w gospodarstwie, prowadzonym przez ojca. Pracował przy uprawie zboża, ziemniaków, buraków pastewnych, pracował też przy hodowli zwierząt (konie, krowy, drób). Przedmiotowe gospodarstwo na podstawie orzeczenia Sądu Powiatowego w K. I Wydziału Cywilnego z 11 września 1972 r. sygn. akt Ns 187/72, zostało przejęte na własność Skarbu Państwa, jednakże wnioskodawca do 1975 r. nadal w nim pracował. Ojciec wnioskodawcy zmarł w 1980 roku.

W okresie od 11 maja 1974 r. do 14 kwietnia 1975 r. wnioskodawca pracował w Spółdzielni Kółek Rolniczych w K., nadal zamieszkiwał w R. i po powrocie z pracy w K. pracował w gospodarstwie rolnym ojca. Z dniem 17 kwietnia 1975 r. wnioskodawca przeprowadził się do K., gdzie od 2 maja 1975r. podjął pracę w (...).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie zeznań wnioskodawcy M. F., zeznań przesłuchanych w sprawie świadków M. G. i M. J. oraz dowodów w postaci dokumentów, zgromadzonych w aktach emerytalnych skarżącego.

Sąd Okręgowy obdarzył wiarą zeznania wnioskodawcy i świadków, gdyż są jasne, logiczne, spójne i szczerze. Zeznania te wzajemnie się uzupełniają i potwierdzają. Świadcowie znali okoliczności dotyczące pracy wnioskodawcy w przedmiotowym gospodarstwie rolnym, z racji zamieszkiwania w bliskim sąsiedztwie i codziennego widywania wnioskodawcy przy wykonywaniu prac polowych, w gospodarstwie rolnym ojca.

W ocenie Sądu Okręgowego od 12 września 1972 r. do 10 maja 1974 r. tj. przez okres 1 roku 7 miesięcy i 28 dni wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym ojca.

W oparciu o poczynione ustalenia Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie, przywołując przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., 887). Zgodnie z treścią art. 184 ust. 1 i ust. 2 tej ustawy mężczyźnie urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura, po osiągnięciu wieku 60 lat, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnął okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury, to jest 15 lat oraz ma okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat. Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Wnioskodawca swoje prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym 60 lat wiąże z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach i na dzień 1 stycznia 1999 r. wykazał 15 - letni okres takiej pracy. Udowodnił też, przed organem rentowym, ogólny okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 24 lat 11 miesięcy i 1 dnia. Sporny pozostawał okres pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym rodziców od 11 września 1972 r. do 11 maja 1974r., tj. do podjęcia zatrudnienia.

W ocenie Sądu Okręgowego przeprowadzone postępowanie dowodowe stanowi podstawę do uwzględnienia, jako okresu uzupełniającego, okresu pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od 12 września 1972 r. do 10 maja 1974 r. – w wymiarze niezbędnym do wymaganych 25 lat.

W myśl bowiem art. 10 ust.1 pkt. 3 cyt. ustawy przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również, traktując jako okresy składkowe, przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Wobec powyższego okresy pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym rodziców przed dniem 1 stycznia 1983 r. – w wymiarze niezbędnym do uzupełnienia wymaganego okresu składkowego 25 lat - należy traktować jak okresy składkowe o jakich stanowi art. 10 ust. 1 pkt 3 cyt. ustawy.

W judykaturze utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych okresów pracy w gospodarstwie rolnym przesądza wystąpienie dwóch okoliczności: po pierwsze - wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej domownika z (art.6 pkt 2) i po drugie - czynności te muszą być wykonywane w wymiarze nie niższym, niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie.

Za domownika uznaje się zatem osobę bliską rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa albo w bliskim sąsiedztwie oraz stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy.

W przedmiotowym stanie faktycznym wnioskodawca w spornym okresie bez wątplenia zamieszkiwał wspólnie z ojcem i centrum ich życia nadal było związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Z zeznań wnioskodawcy i przesłuchanych świadków wynika też, że po dniu 11 września 1972 r. ojciec wnioskodawcy nadal był w posiadaniu przedmiotowego gospodarstwa rolnego, z którego osiągał dochody.

W rezultacie ojciec wnioskodawcy nadal prowadził działalność rolniczą i spełniał przesłanki rolnika, a zatem wnioskodawca pracował jak domownik w gospodarstwie rolnym, będącym w faktycznym posiadaniu ojca.

Z tych względów i na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję.

Apelację od powyższego wyroku złożył organ rentowy zaskarżając wyrok w całości i zarzucając naruszenie art. 184 ust. 1 i 2 w zw. z art. 10 ust. 1 pkt 3 cyt. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego błędne zastosowanie, polegające na przyznaniu wnioskodawcy prawa do emerytury, mimo braku wykazania ogólnego stażu 25 lat i wliczenie do tego stażu okresu pracy w gospodarstwie rolnym w okresie od 12 września 1972 r. do 10 maja 1974 r. (1 rok 7 miesięcy i 28 dni), pomimo że zostało przejęte na własność Skarbu Państwa 11 września 1972 r.

Wskazując na powyższy zarzut apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu apelacji pozwany wskazywał, że pracą w gospodarstwie rolnym w rozumieniu art. 10 ust. 1 pkt 3 może być tylko praca „domownika” a taki status wnioskodawca utracił w związku z przejęciem gospodarstwa przez Skarb Państwa.

Opierając się na ustaleniach faktycznych jak i rozważaniach prawnych poczynionych przez Sąd I instancji **Sąd Apelacyjny zważył co następuje:**

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny akceptuje w całości ustalenia faktyczne jak i wywody prawne poczynione przez Sąd pierwszej instancji, zatem nie zachodzi konieczność ich powtarzania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r. II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60).

Sąd Okręgowy nie dopuścił się naruszenia prawa materialnego wskazanego w apelacji. Sąd prawidłowo ustalił, że wnioskodawca w okresie od 12 września 1972 r. do 10 maja 1974 r. pracował w gospodarstwie rolnym i faktu tego pozwany nie kwestionuje. W ocenie pozwanego dla uwzględnienia pracy w gospodarstwie rolnym w rozumieniu art. 10 ust. 1 pkt 3 cyt. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych mają znaczenie stosunki własnościowe tj. przejęcie gospodarstwa przez Skarb Państwa w dniu 11 września 1972 r. W ocenie Sądu Apelacyjnego okoliczność ta pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Stosownie do treści art. 10 ust 1 pkt. 3 cyt. ustawy przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również, traktując je z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Przyjmuje się, osoba wykonująca pracę przed 1 stycznia 1983 r. winna spełniać kryteria domownika.

W okresie najbliższym wykonywaniu przez wnioskodawcę pracy w gospodarstwie rolnym, pojęcie domownika zostało zdefiniowane w ustawie z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. z 1989 r. poz. 133). Zgodnie z treścią art. 2 pkt 2 tej ustawy przez domowników rozumie się członków rodziny rolnika i inne osoby pracujące w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat, nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi ich główne źródło utrzymania. Bez wątplenia wnioskodawca w spornym okresie miał ukończone 16 lat życia, pozostawał z ojcem we wspólnym gospodarstwie domowym, nie podlegał innemu ubezpieczeniu a praca w gospodarstwie stanowiła jego jedyne źródło utrzymania. Problematyczne w ocenie pozwanego jest posiadanie przez ojca wnioskodawcy statusu rolnika, skoro Skarb Państwa przejął jego gospodarstwo rolne wraz z zabudowaniami mieszkalnymi i gospodarczymi. Mimo przejęcia gospodarstwa ojciec wnioskodawcy do śmierci mieszkał w nim i był rolnikiem w rozumieniu przepisów cytowanej wyżej ustawy. Zgodnie z treścią art. 2 pkt 1a tej ustawy przez użyte w ustawie określenie rolnik - rozumie się osobę prowadzącą gospodarstwo rolne lub dział specjalny samodzielnie albo w charakterze współwłaściciela (współposiadacza) na gruntach stanowiących jej własność lub będących w jej posiadaniu. Ojciec wnioskodawcy od dnia 11 września 1972 r. wprawdzie nie był już właścicielem gospodarstwa ale nadal był jego posiadaczem i nadal w nim pracował wraz z wnioskodawcą.

Również obecnie obowiązujące przepisy ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2016 r., poz. 277 j.t.) nie definiują rolnika wyłącznie jako osoby, która jest właścicielem gospodarstwa rolnego. Zgodnie z art. 6 pkt 1 tej ustawy ilekroć jest w niej mowa o rolniku - rozumie

się pełnoletnią osobę fizyczną, zamieszkującą i prowadzącą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym. Istotne jest zatem posiadanie gospodarstwa rolnego i praca w nim. Te przesłanki zostały przez ojca wnioskodawcy spełnione. Skoro zatem ojciec wnioskodawcy zachował status rolnika po 11 września 1972 r., to tym samym wnioskodawca, pracujący stale w tym gospodarstwie, był domownikiem. Tym samym spełnił on przesłankę, wymienioną w art. 10 ust. 1 pkt 3 cyt. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zasadnie zatem Sąd Okręgowy zaliczył wnioskodawcy okres pracy w gospodarstwie rolnym od 12 września 1972 r., w zakresie niezbędnym do uzupełnienia 25-letniego stażu ubezpieczeniowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wyrok wydany przez Sąd Okręgowy jest prawidłowy i zgodny z obowiązującymi przepisami, zatem apelacja pozwanego, jako bezzasadna podlega oddaleniu w trybie art. 385 k.p.c.